І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: BArcly 7-5337 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюз: 435-8740

РІК LXXIV. Ч. 54. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 25-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1967 No. 54. VOL. LXXIV.

— ОСТАННІ ВІСТІ —

П'ятниця, 24 березня, 1967

В АМЕРИЦІ

РЕСПУБЛІКАНСЬКІ ПРОВІДНИКИ Палати Репрезентантів пропонують, щоб Конґрес відослав бюджетовий проєкт Уряду на 1968-ий рік назад до президента Джансона, який мав би його значно зменшити. Вони кажуть, що вже був такий випадок в 1958-му році, коли президент Айзенгавер погодився був сам зменшити запропонований бюджет на 1.3 більйона дол. з початкової суми 73.3 більйона дол. Провідник республіканської меншости в Палаті конґресмен Джералд Р. Форд із Мишиґену заявив, що президент Джансон повинен запропонувати менший бюджет на внутрішні потреби.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН НАЙМЕНУВАВ Дорадчий Комітет, який має вивчити справу платень високих федеральних працівників та порівняти їхні платні з платнями, які дістають працівники великих компаній, професори університетів та високі стейтові й міські урядовці у великих містах. Цей Комітет має рекомендувати збільшити платні державним урядовцям на високих відповідальних становищах. Високі урядовці часто втікають із державної служби, бо не можуть вижити з тих платень, які дістають. Цей Комітет очолює Фр. Р. Кеппел, колишній голова Американської Телефонічної й Телеґрафічної Компанії. До неї належить і Джордж Міні, голова АФП - КІО.

ІНЖЕНЕРИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ КИШЕНЬКОВІ компютери та тривимірові телевізії вже в найближчій декаді. Сателіти будуть передавати телевізійні авдиції до домашніх телевізійних апаратів. Компютери будуть величини поштової марки, каже інженер С.Ф. Айстовн, президент автонетичного відділу при північній американській авіяції. Компютерами будуть послуговуватися в банках, податкових урядах, архівних списках. Компютери будуть в домах - мешканнях, в автах і навіть в кишенях окремих осіб, бо будуть компютери - радіові апарати.

НЮЙОРКСЬКИЙ СЕНАТОР РЕСПУБЛІКАНЕЦЬ Джекоб К. Джевітс, промовляючи на зборах Міжнародного Товариства Директорів в готелі Статлер - Гілтон в Ню Йорку, домагався, щоб ЗДА припинили свою політику ізоляції комуністичного Китаю. Він сказав, що вже 50 держав визнали комуністичний Китай, а крім цього численні інші країни мають економічні зв'язки з тією великою комуністичною державою. Джевітс сказав, що ЗДА не визнають Китаю, але інші держави їх випереджують, от хоч би Японія є великим партнером Китаю в торговельній ділянці. На думку Джевітса, коли комуністичний Китай матиме більше зв'язків із вільним світом, то він буде почуватися більше відповідальним у відношенні до вільного світу.

ГОЛОВНИЙ ПРОКУРАТОР ЗДА РЕМСІ КЛАРК, виступаючи в Правничій Підкомісії в Сенаті, заявив, що треба зреформувати спосіб вибору присяжних суддів для федеральних судів. В цій справі окремі законопроєкти вніс голова цієї Підкомісії сенатор демократ із Мериленду Джозеф Д. Тайдінґс. Головний прокуратор Кларк заявив, що немає жадної дискримінації у відношенні до тих, яких судиться, тому не сміє бути ніяких обмежень і щодо тих, які судять. На членів федеральних жюрі мають вибирати осіб із усіх верств населення без огляду на расу, національне походження чи релігію. Минулого року був один широкий проєкт про охорону громадянських прав, і його не схвалили; цього року є аж шість вужчих проєктів, які легше можна буде ухвалити.

У СВІТІ

БРИТІЙСЬКА ПАЛАТА ГРОМАД ПРИЙНЯЛА 261 ГОЛОСОМ ПРОТИ 169 РЕФОРМУ валюти, перейнявши децимальну систему. Фунт штерлінґів надалі буде рівнятися 100 пенсам, а не, як дотепер — один фунт рівний 20 шилінґам і один шилінґ 12 пенсам. У реляції до доляра один фунт буте надалі рівнятись 2.80 дол. Нова валюта ввійде в життя щойно в лютому 1971 року, — якщо також палата лордів затвердить той закон. Прийнято його головно під натиском збоку членів Коммонвелту Австралії і Південно-африканського Союзу, де давно вже прийнято децимальну систему.

КОМІСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ДЛЯ СПРАВ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ РІШИЛА звернутись до Генеральної Асамблеї, щоб вона встановила уряд високого комісаря для справ людських прав з осідком в Женеві. „Проти" голосували СССР, Україна, Польща, Югославія, Ірак, Індія і Єгипет — цебто всі ті країни, які можуть лякатися, що впливатимуть до того комісаря скарги проти нехтування ними конвенції про пошанування людських прав.

МОРІС КУВ ДЕ МЮРВІЛЬ ЗАЛИШИТЬСЯ ФРАНЦУЗЬКИМ МІНІСТРОМ закордонних справ, дармащо він програв у недавніх парляментарних виборах. Але президент вирішив, що Мюрвіль ніколи не був партійним політиком, а фаховим дипломатом і тому його політична програ йому не шкодить. Те саме стосується військового міністра Пієра Мессмера. Зате міністри ветеранських справ Александер Санґінетті і державний секретар для справ закордонної допомоги Жан Шарбоннель, які також програли вибори, але були партійними політиками, втратять міністерські портфелі.

12 АМЕРИКАНСЬКИХ СЕНАТОРІВ ВІДБУЛИ НАРАДИ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ з генеральним секретарем У Тантом, якому товаришили його заступник Ралф Банч і шеф адміністрації ОН Пол Гофман. Це були чотири демократи й три республіканці, члени сенатської Комісії для закордонних справ, під проводом свого голови сенатора Дж. В. Фулбрайта. Про зміст тих нарад сказано тільки, що вони стосувалися справ В'єтнаму, недоторкальности персоналу ОН, договору проти поширення атомової зброї і роззброєння.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" ТВЕРДИТЬ, що недавню дводенну конференцію на тихоокеанському острові Ґуамі, що відбулася під проводом президента Джансона з участю найвищих американських і південно-в'єтнамських державних мужів та військовиків, скликано на те, щоб продовжувати „злочинну війну" у В'єтнамі — „поза димовою заслоною миролюбних фраз". „Правда" запевняє, що Америка не хоче замирення у війні.

РЕЧНИК ДЕРЖАВНОГО ДЕПАРТАМЕНТУ РОБЕРТ МекКЛОСКІ ЗАЯВИВ У СПРАВІ СВІТЛАНИ СТАЛІНИ, що вона прибула з Індії до Італії на американську візу, видану на її совєтський пашпорт та що вона сама не хотіла їхати безпосередньо до ЗДА, а спершу відпочити у Швайцарії і там вирішити щодо своєї дальшої долі. МекКлоскі дав зрозуміти, що Америка не відмовить їй в'їзду до Америки на постійний побут, якщо вона цього захоче.

З ВЕЛИКОДНІМИ ПОБАЖАННЯМИ З УКРАЇНИ

Репродукція цієї великодньої картки зроблена з фото, що його одержано з великодніми побажаннями з України. Картка надрукована на еміґрації, у Видавництві Т. Барана, була розмножена фотографічним способом в Україні і використовується для пересилання великодніх побажань в Україні і з України за кордон — для рідних і знайомих.

Космічна Адміністрація припинила тренування астронавтів „Аполло"

Ню Йорк. — Аеронавтична і Космічна Адміністрація припинила тренування астронавтів проєкту Аполло, поки не буде вповні вияснення причини катастрофи, в якій згоріли три астронавти. Внаслідок цього неважні всі дати майбутніх летів, бо треба буде змінити космічний корабель Аполло в тому напрямі, щоб не могла повторитися ця страшна катастрофа. Перший лет астронавтів в програмі Аполло мав відбутися вже 21-го січня. передбачають, що він зможе відбутися аж на початку 1968-го року. Астронавти не можуть тренувати в симуляторі на землі, бо і він буде змінений відповідно до нового космічного корабля, який має бути безпечний проти пожежі. Внаслідок цього всі 47 астронавтів мають вакації, не маючи в чім тренувати. Деякі з них навчаються теоритично, інші працюють як дорадники Інкорпорації Норт Амерікен Авієйшен, яка продукує безпечний космічний корабель. Кінцевий звіт про катастрофу має бути готовий аж на початку квітня. Гадають, що не вдалося знайти дійсної причини пожежі. Вказують на те, що вона виникла внаслідок злого функціонування електричного струму. Коли викінчать звіт про причини катастрофи, тоді має повести слідство окрема Конґресова Комісія.

Комунікаційний сателіт має передавати наради в Пунта дель Есте

Вашинґтон. — Уряд ЗДА вивчає можливість передавати на телевізії наради Конференції Президентів Американських Держав, яка запляновована на 12-14 квітня в Пунта дель Есте в Уруґваї. В цій Конференції мають взяти участь президенти 20-ох латинських американських держав та президент ЗДА Л. Б. Джансон. Головним пунктом цієї Конференції буде справа створення Спільного Латино - Американського Ринку. Мають там нараджуватися і над модернізацією економік латиноамериканських країн та над перестарілою телевізійною комунікаційною системою, яка тепер існує в державах Західньої півкулі. Безпосередню телевізійну передачу з нарад Конференції Президентів має вможливити новий комунікаційний сателіт, який ЗДА випустили з Кейпу Кеннеді на Флориді 22-го березня. Цей сателіт має „стояти" на висоті 23.300 миль над рівником над Атлантиком, недалеко від Західньої Африки. Ще не знати, чи вдасться „живо" передавати наради Конференції Президентів, бо невідомо, чи нововипущений сателіт буде функціонувати згідно з пляном.

Американські податки найнижчі між країнами Атлантійського бльоку

Вашинґтон. — Американські громадяни часто нарікають на високі податки в цій країні, але в дійсності вони є найнижчі в державах промислових Атлантійського бльоку. Організація Економічної Співпраці і Розвитку зробила компіляцію податків у всіх промислових державах Европи і ствердила, що промислові й особисті податки в ЗДА є найнижчі в порівнянні з податками в інших державах. Порівняння податків зроблене на основі статистики з1965-го року, яка вже є доступна для студій. Тільки єдина Швайцарія між малими ддержавами, має нижчі податки, як ЗДА. Канада, менше промислова держава, як европейські країни, має такі самі податки, як ЗДА. ЗДА мають податки у висоті 27.3 відсотка з загальної Крайової продукції, а Швеція — 39 відсотків. У Франції висота податків доходить до 38.5 відсотка крайової продукції. Австрія — 35.2; Норвеґія — 34.9; Західня Німеччина — 34.4; Англія — 29.9. Бельгія — 29.7, Данія — 29.7, Італія — 29.6, ЗДА — 27.3; Канада — 27.1, Швайцарія — 20.8.

Леонід ПОЛТАВА

ВЕЛИКДЕНЬ УКРАЇНИ

Земля проростає. Дарма, що копита
Її порекраяли замість плугів, —
Вона вже підносить палаючі квіти
На світлих долонях лугів.

І чується радість в підземних джерелах,
І щастя зростання — у кожнім стеблі,
І дух Воскресіння шугає по селах,
По кузнях і штольнях моєї землі.

Хай дзвони мовчать. Хай ще руки ворожі
Із дзвонів гармати кують для Москви, —
Та хто зупинити гарматами зможе
Просте проростання трави?

Про волю співають невільникам птиці,
Про волю гудуть над полями дроти,
І замість червоних зірок — на каплицях
Спалахують ніччю пророчі хрести!

Я чую красу весняного походу
І бачу у кожнім, найменшім стеблі —
Великдень мого дорогого народу,
Великдень моєї землі!

Північний В'єтнам не хоче миру — стверджує сенатор Брук

Вашинґтон. — Сенатор Едвард В. Брук, перший мурин в американському Сенаті, республіканець з Мессачузетс, заявив у своєму першому виступі в Сенаті, що він рішився „з важким серцем" змінити своє становище в справі В'єтнаму: коли він раніше критикував В'єтнамську політику Президента і приєднувався до тих, які поручали піти на далекосяжні поступки комуністам, коби тільки розпочати мирові переговори з ними, то тепер він підтримує Президента в справі В'єтнаму. Він прийшов до такого переконання після кількатижневої подорожі по різних країнах південної Азії і Далекого Сходу. Він заявив, що не тільки у Південному В'єтнамі, але й в Японії, на Тайвані (Формозі), в Таї, в Гонґ Конґу і Камбоджі чув з вірогідних уст, що північно - в'єтнамські комуністи не хочуть мира, сподіваючись, що Америка „не витримає" та що американський Уряд буде примушений поступитися під тиском своїх критиків. Сенатор Брук — за його словами — передав північно - в'єтнамському урядові, що він рад би стрінутися будь-де з його представниками для обговорення ситуації і мирових можливостей, але дістав відповідь, що всяка розмова з ним зайва, бо тепер нема підстав для замирення. Тому сенатор Брук прийшов до переконання, що становище Уряду правильне і що ввесь американський нарід повинен те становище підтримати.

Близько 20.000 бійців втратили в'єтнамські комуністи в цьому році

Сайґон. — За останнім офіційним комунікатом головного командування збройних сил ЗДА у В'єтнамі, в минулому тижні американці втратили 211 військовиків убитими, 1.874 раненими й 7 пропавшими безвісти. Водночас південно-в'єтнамська державна армія втратила 357 убитими. Південні в'єтнамці не подають ніколи числа своїх ранених. Зате в тому самому часі комуністи втратили 2.675 вбитими, що їх пораховано на бойовищах, не рахуючи тих, що їх ворог забрав з собою при відступі, ані ранених, що їх забрано геть. Від 1 січня до 18 березня ц. р. згинуло 1.642 американських військовиків у Південному В'єтнамі і над Північним В'єтнамом, а 10.804 було ранених. Зате ворог втратив у цьому році 19.500 бійців убитими. Ці цифри вказують на загострення боїв, поширення їх на більший терен та посилення вогневої сили з обох сторін. Більшість американських ранених були поцілені відламками з шрапнелів та ґранат, що ними комуністи обстрілюють різні американські бази, а також у боях на близьку віддаль. Але в цьому році подвоїлось число комуністичних дезертирів і перебіжчиків. Від початку січня до половини березня ц. р. докладно 8.559 комуністів зголосились до різних пунктів, існуючих спеціяльно в рямцях програми т. зв. „Відкритих рамен", — не рахуючи тих членів комуністичного підпілля, які вернулися безпосередньо до своїх сел, покинувши повстанські ряди. На цій основі керівні військові кола у Південному В'єтнамі переконані, що мораль у комуністичних рядах сильно підупала, — за винятком так званого твердого зерна, яке залишається фанатично вірне комуністичним гаслам.

Всупереч становищу Москви — Ніксона вітали в Букарешті і Празі

Прага. — Колишній віцепрезидент Ричард Ніксон прибув в четвер 23 березня до Праги, де на стації привітав його з приїздом голова чеського Товариства для міжнародних зв'язків д-р Владимір Сояк, який передав теж Ніксонові вістку, що керівні чеські державні мужі радо приймуть його. Назустріч Ніксонові виїхав теж американський амбасадор Джекоб Бім. Ніксон прибув до Праги безпосередньо з Букарешту, де на летовищі ждали вже на нього офіційні румунські представники. Ніксон мав півтори - годинну розмову з румунським міністром закордонних справ Корнелію Манеску. Становище румунських і чеських комуністів супроти Ніксона характеристичне з уваги на гостро неґативне становище совєтського уряду, який не тільки нікого не делеґував на привітання Ніксона, але й відмовився від будь-якої з ним зустрічі й розмови. Польський комуністичний уряд пішов був ще далі у демонстрації проти Ніксона, бо відмовив йому взагалі візи на в'їзд. Ричард Ніксон, один з найповажніших потенціяльних кандидатів Республіканської партії у найближчих президентських виборах, роз'їздить у приватному характері, для збірання безпосередніх інформацій про становище різних західніх і комуністичних країн в різних актуальних справах.

УМИРАЮТЬ, ЩОБ ЖИЛИ ІНШІ

Український юнак, надія своїх батьків і громади, поляг смертю відважних у В'єтнамі

Тут бачимо лише світлину 19-літнього юнака. Його самого вже немає. Може ще прилетить у бойовому американському літаку його тіло аж звідти, з далекого і такого близького нам В'тнаму. Адже там багато наших рідних, а з другого боку — там наш ворог... Смерть кожного юнака викликає почуття глибокого болю не лише в його батьків і родині. Співчуття викликає навіть смерть молодого північного в'єтнамця, що його з наказу Пейпінґу та Москви послали на вірну смерть у джунґлях. Але втрата кожного вояка, який бився за волю, та ще й іншого народу, себто за волю світу — викликає особливо болючі думки, дарма, що бійці не вмирають, а тільки відходять...

Сл. п. Андрій Федор

Ім'я українського бійця в американській армії — Андрій Федор. Йому сповнилося б у червні 20 років життя. Ще маленьким хлопчиком у у м. Принжі поблизу Парижу Андрійко щиро дружив з малими українчиками, так само, як з малими французиками. Був потіхою батьків. Був переконаний, після відвідин церкви, що „там живе Бозя". Звичайний, навіть дуже звичайний (у Франції тоді скупо жилось, а вже особливо еміґрантам) м'ячик був для нього чимось більшим, ніж для когось королівська корона...

Після четвертого року життя — Америка. Сюди прибула вся родина. Доля хотіла, щоб малий Андрійко бавився в малому парку якраз перед будинком Українського Народного Союзу в Джерзі Сиīі. Той парк нині в снігу, у якійсь не весняній жалобі, ніби й він втратив друга. Трохи далі, під велетенськими будовами фірми „Колґейт" — старенька будова української католицької церкви св. Петра і Павла. І її вже вкоротці не буде — уступить місце експансії великої фабрики. Щонеділі дитина ішла з батьками і своїми малими товаришами до цієї церкви. І Церква нині ніби в жалобі, покрита снігом... Вона також втратила друга.

Семирічним Андрій Федор вже був з батьками у Флемінґтоні, Н. Дж. „Рік-річно, живучи дальше від більших скупчень українців, — читаємо у листі від батьків Покійного до секретарки їхнього 25-го Відділу УНС, п-ні Квітки Стецюк, — до якого належав і Андрій, — возили ми його на свої Оселі, межи свої люди; не було свята чи здвигу, щоб він не був з родичами чи друзями" ... Минали місяці й роки шкільного життя. Андрій був головою кляси. Дістав першу нагороду за найкращі ілюстрації до шкільної річної книжки, ним же і впорядкованої. Був добрим спортовцем -футболістом... Закінчивши школу, юнак добровільно пішов до лав американської Морської Піхоти, щоб закінчити військову службу і потім студіювати далі. Хто знає, чим би він міг бути?

(Закінчення на стор. 6-ій)

У м. Ольштині в Польщі існує відділ української філології

Варшава. — Газета „Наше Слово" з 19 лютого (виходить українською мовою у Варшаві) повідомила, що вже 2-ий рік „при Вчительській Студії в Ольштині існує заочний Відділ української філології" та що в цьому році відбувся черговий запис студентів - заочників, які потім, після дворічного навчання, викладатимуть українську мову й літературу по школах і гуртках українознавства. Крім надсилання навчальних матеріялів, Вчительська студія скликає також кілька сесій, на які повинні прибувати студенти-заочники. Але студентами можуть стати лише люди, „скеровані відповідними відділами освіти та культури" (польськими), а також працівники шкільної адміністрації і діячі політично-громадських та молодіжних організацій. Нічого не згадано про висоту оплати за навчання.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУЖА 8 КВІТНЯ Ц. Р.

Ню Йорк. — Управа Спілки українських журналістів в Америці (СУЖА) потвердила на своєму засіданні 23-го ц.м. попереднє рішення, що річні Збори СУЖА відбудуться в суботу 8-го квітня ц р. о год. 2-ій попол. в Українському Народному Домі в Ню Йорку. Найголовнішими справами на денному порядку буде ратифікація постанови Другого Ф'їзду журналістів у Торонто про створення Федерації Спілок українських журналістів Америки і Канади, обговорення зорганізованої участи українських журналістів на Світовому Конґресі Вільних Українців осінню цього року й ін.

БОГДАН БОЦЮРКІВ — ДІЙСНИМ ПРОФЕСОРОМ

Едмонтон. — Д-р Богдан Боцюрків, якому тепер 42 роки, став звичайним професором політичних наук в Албертському університеті, в якому він працював викладачем з 1956 р. У 1961 році одержав диплом доктора філософії в Шикаґівському університеті, захистивши дисертацію з новочасної церковно-релігійної історії України. Д-р Богдан Боцюрків продовжує далі опрацьовувати тему про становище религії в СССР і в Україні, підготовляючи до друку велику джерельну працю.

ВИЙДЕ ПАМ'ЯТКОВА КНИГА РІМІНСЬКИХ МАТУРИСТІВ

Торонто. — У таборі українських полонених вояків біля міста Ріміні в Італії було створено під керівництвом д-ра М. Борисюка гімназію, якій всіляко сприяв Архипастир скитальців Преосвященний Кир Іван Бучко. В 1946-му році 110 колишніх вояків Дивізії склали там іспит зрілости. Нині багато з-поміж них — це лікарі, священики, інженери, адвокати і т. д. Свідоцтва Рімінської (унікальної в світі, бо ж за дротами) гімназії були видані в імени Католицького університету. Тепер колишні матуристи Рімінської гімназії збирають між собою пожертви на Український Католицький Університет у Римі, а також матеріяли і фонди для видання своєї „Пам'аткової книги",

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid ot the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Смертю смерть переміг

Сталася подія подій: розсунулись камені, впали на коліна охоронці, і Воскреслий Спаситель вийшов із домовини, виводячи з неї відтоді і на віки-вічні все людство. З воскресінням Ісуса Христа людство стало безсмертним. Життя на Землі — скороминуще людське життя — продовжилося в безконечність у житті потойбічному, духовому. Розп'ятий — смертю переміг смерть, смертні — дістали надію і незнищенний доказ вічности людини. І то вічности як мислителя, світового політика, так і звичайного собі селянина, робітника. Вічности для всіх, навіть для людини іншої віри, іншого віровизнання, для всіх, кого сотворено „на образ і подобу Божу".

Можливо, з особливою виразністю відчувають Свято Христового Воскресіння там, де все чекає воскресіння дочасного, земного: на нашій, не своїй землі. У цьому числі „Свободи" містимо незвичайний документ незнищенности Христового Вчення, підтвердження Воскресіння людини і нашого рідного народу, яке наближається волею Воскреслого і стараннями, працею, молитвами, боротьбою самої людини. Десятки, може й сотні разів перефотографовують в Україні, після майже півстолітнього існування безбожної влади, оту великодню святкову картку. Розходиться вона по українській землі, потрапила й за кордон, як символ єдности українців у всьому світі, як символ того, що після Голготи — приходить Воскресіння. „Наші Дорогі!" .. — написано на звороті тієї великодньої картки з України до вільних братів і сестер за горами, за морями, і той привіт звучить з такою ж силою, як ось-ось зазвучить у наших церквах великодній привіт з казальниць. Бо ніщо не може розкраяти живого тіла й душі народу, об'єднаного вірою в того, хто смертю смерть переміг і всіх благословив вічністю.

„При свяченім яєчку згадайте, Дорогі, про нас, бо ми душею — з вами", — сказано на звороті великодньої картки-репродукції з України. І як рідко коли, саме у ці святкові дні ми відчуваємо нерозривну єдність поколінь, нерозривну єдність завдань, нашу найбільшу спільну відповідальність за долю України і всіх поневолених народів, за долю кожної української людини, де б вона не була.

Христос воскрес для всіх. Але не всюди ще воскресла Його Правда.

Допомога рідним – данина Москві

З Великоднем пов'язане — поруч із його великою символікою перемоги життя над смертю, перемоги світла над темрявою — також поняття добробуту. Вже під кінець Страсного Тижня по всій Україні господині варили й пекли, щоб на Великодну неділю столи вгиналися під посвяченими у церкві пасками, бабками, крашанками, шинками, ковбасами, печеними поросятами з хроном у зубах.

Часи в Україні змінились. Коштом життьового рівня широких мас населення совєтський уряд висилає „спутніків" у космос, розбудовує велетенські збройні сили й перекуплює доставами азійські й африканські народи. Українськими людьми, що живуть у справжньому добробуті, є лише ті, що покинули ввесь свій життьовий доробок в Україні і, не захотівши жити під окупантським режимом, пішли у світові мандри.

У З'єдинених Державах і в Канаді, як і в латиноамериканських країнах та в Австралії, заможні українці роками допомагають своїм рідним і близьким в Україні. Вони заздалегідь перед Великоднем як також перед Різдвом та й без календарних святочних пригадок, висилають туди щедрі дарунки. Десятки тисяч поштових посилок ідуть щорічно від заможних вільних українців до їхніх пограбованих земляків у підневільну Україну. І з тими посилками йдуть мільйони на митні оплати, стягані висилковими аґенціями, що діють з уповноваження совєтської влади. Ця ворожа окупаційна влада лає українських „буржуазних націоналістів" і всіляко намагається їх нищити, як одвертих проповідників гасла національно - державного визволення. Але доляри від отих „буржуазних націоналістів" — це милий і бажаний приплив чужинецької валюти до совєтської державної каси. Отже, коли ті вороги совєтської влади хочуть допомагати своїм рідним в Україні — то хай за це платять данину, солону данину.

Справа посилок в Україну дуже різногранна. Декому в Україні посилки пошкодили, дехто з обдаровуваних не здає собі справи, що особи, які їх висилають, не є мільйонерами, і висловлюють нескромні бажання, — але в більшості випадків ті посилки таки надзвичайно підтримують матеріяльну екзистенцію наших людей і скріплюють їх на дусі. Найбільш похмурою сторінкою цієї справи є невідома у західньому культурному світі річ, що харитативну акцію обтяжується височезним податком у користь тих, що спричинили нужду населення. Найприкріше, що до цього часу нічого не добився в цій справі американський Уряд.

М. Мельник

НАУКОВА ПРАЦЯ І НАУКОВИЙ ФРОНТ

В українських визвольних змаганнях найбільш активними були фронти революційний і політичний, на яких ми не раз мали знамениті успіхи. Але чи не варто було б нам відкрити на всю широчінь ще один фронт — науковий?

Ця проблема останнім часом стає чимраз актуальнішою, бо до наших відомих і заслужених наукових установ долучились ще дві: Український Католицький Університет в Римі і Науковий Фонд Асоціяції Українських Професорів. Перша з цих установ — це пов'язання української науки з Церквою. Друга — це основний натиск на те, щоб познайомити Америку — й Захід — з українською наукою й культурою і висловити український спосіб думання про те, що діється тепер на Сході Европи і яка має бути його майбутність.

В загальному між українською вільною наукою і наукою державних націй є деякі далекойдучі різниці. Українська вільна наука займається не тільки розкриванням нових речей, — вона мусить спростовувати брехні, що їх безперестанку продукує окупаційний режим, вона мусить робити свого роду „пропаґандивну" роботу, тобто знайомити Захід з нашим культурним і науковим дорібком.

Друга основна різниця — це спосіб фінансування. В державних націях науку фінансують держава, великі підприємства, організації і поодинокі меценати - багатії. У нас майже все фінансування залежить від небагатих людей. Тому у державних націях великої пропаґанди для науки робити не треба. У нас вона конче потрібна, і тому знову спробуємо звернути увагу читача на декілька моментів, зв'язаних з науковою працею.

У нас все ще уявляє дехто науковця як підстаркуватого чоловіка з необголеною бородою, з окулярами на носі і в подертих штанах. Такі люди існують ще й сьогодні, але вони серед науковців у великій меншості. Побіч них є й інші.

Недавно Університет в Ню Йорку, щоб перетягнути до себе з Гарварду відомого історика А. Шлизінджера, запропонував йому 150 тисяч долярів на рік. Він пропозицію прийняв. Очевидно, це був радше виімок, бо професорам назагал аж так добре не платять. Та справа не в тому, а в тому, що люди займаються науковою працею не тільки для того, щоб заспокоювати свою цікавість. За успіхи у тій ділянці вони можуть дістати більшу платню, або підвищення в ранзі, або запрошення працювати в кращому університеті.

Отже, так, як і для працівника в будь - якій іншій ділянці, ті нагороди для професора не є маловажною річчю, і за них люди по університетах змагаються майже з таким самим завзяттям, як і по інших установах та підприємствах.

Мірилом успіху в науковій праці є переважно публікація статтей і доповідей у наукових журналах, публікація монографій і книжок університетськими або комерційними видавництвами.

Розпочнімо від статтей. Це не є статті, в яких автор висловлює свої погляди на певну проблему чи подає до відома якісь цікаві речі для ширшого кола читачів. Таку статтю можна написати за два - три тижні, а то й за два - три дні. Щоб написати наукову статтю на 15-20 сторінок треба витратити від шести місяців до року, а то й більше.

Причина в тому, що такого роду стаття мусить пропонувати щось нове — якусь нову теорію чи нове відкриття, нову інтерпретацію якоїсь теорії, події чи особи. Щоб таку річ написати, треба мати не тільки добру ідею, — треба також прочитати усю важливішу літературу, що тією справою займається. Отже для цього треба часу, і тому професор дуже часто мусить звільнитись принаймні частинно від усіх інших обов'язків, зокрема навчання студентів і дістати стипендію від свого університету або від якоїсь іншої установи.

Написати статтю — це тільки половина роботи. Друга половина — її десь надрукувати. В кожній науковій ділянці, наприклад, в історії, економіці, медицині, виходить певна кількість журналів - квартальників, що вважаються найкращими. Амбіцією кожного науковця є принаймні одну статтю в такому журналі надрукувати. Очевидно, в одних ділянках конкуренція менша, в інших більша. Один такий журнал у ділянці економіки приймає до друку лише одну статтю на дванадцять надісланих, а перегляд статті редакторами триває від шести місяців до двох років.

Подібна процедура в університетських видавництвах. Вони звичайно не продають більше як по дві тисячі примірників кожної книжки, і тому є підприємствами дефіцитовими. Та видати свою працю в такому видавництві це звичайно велике досягнення, і тому автори не раз готові пожертвувати свої власні гроші, щоб свою працю в такий спосіб видати.

До тої самої категорії належать доповіді на професійних з'їздах. Очевидно, я маю на думці не якісь місцеві, а річні з'їзди професійних асоціяцій, що притягають науковців із цілої країни.

Комерційні видавництва дивляться переважно не так на наукову вартість праці, як на те, чи книжка та принесе добрий прибуток. Тут теж є видавництва різної якости: від найбільш респектованих до таких, які готові друкувати все, аби заплачено їм за це гроші.

Надрукувати щось про Україну англійською мовою не тяжко, коли є гроші. Але гроші, заплачені за книжку, надруковану в якомусь невідомому видавництві, в більшості випадків підуть на марне, бо про таке видання ніхто в професійних журналах ніякої критики не напише і ніхто його читати не буде.

Написати й надрукувати на українську тему щось дійсно добре, щось таке, що фахівці мусітимуть читати, це досить тяжка річ.

Кандидатів на обмежену кількість стипендій на наукові досліди дуже багато. Тож перед нашим науковцем стоїть дилема: запропонувати якусь українську тему — і не дістати стипендії, чи запропонувати щось, що має кращі вигляди на успіх?

Те саме з можливістю друку. І тут науковець мусить усвідомити, що найкращі видавництва і журнали приймуть тільки те, що добре і важливе. Українські теми, хоч і добре опрацьовані, далеко не всім видавництвам і редакторам видаються такими важливими, щоб їх друкувати.

І що тоді залишається нашому авторові? Звичайно, втрата двох - трьох років. Коли б він опрацював якусь іншу тему, тоді може мав би більше успіхів з нею, може й дістав би ту чи іншу винагороду від своєї школи.

Це й є ті причини, що спонукали Науковий Фонд Асоціяції поставити в свою програму стипендії для наукових дослідів і допомогу для їх публікації. Цю допомогу Фонд даватиме не тільки українцям, але й неукраїнцям, що займаються цікавими для нас дослідами.

Цих кілька аспектів наукової праці, мені здається, нашій громаді варто знати. Може вони причиняться до зрозуміння нашого найбільш занедбаного, але не менш важливого, як інші, наукового фронту.

У нас під цим оглядом досить поважна аномалія: наші люди в приватних розмовах і в пресі запитують, чому ніхто не пише книжок на сотки різних тем, а в той самий час витягнути від наших людей гріш на наукові цілі — одне з найтрудніших завдань.

Ярослав Курдидик

ЗМАГ ЗА ПАНУВАННЯ НА МОРЯХ

Великі морські фльоти мають велике і славне минуле. Варто для прикладу згадати хоч би візантійську фльоту, славу якої перебрала згодом Еспанська Армада. По деякому часі Армада мусіла поступитися місцем перед фльотою „королеви морів" — Великобританії. А тепер ми є свідками, як „королева морів" передає своє першенство не одній, а зразу двом наслідницям: фльотам ЗДА і СССР, які ведуть змагання між собою за те, котра із них пануватиме на морях.

Совєтський Союз протягом останніх 20 років добився величезних осягів у розбудові воєнної і цивільної фльоти. Насвітлюючи цю справу, німецькі і японські фахівці перестерігають Захід, щоб він не заколисував себе „співіснуванням" з Москвою, а глянув правді у вічі і доклав усіх зусиль в цьому змагові за першенство.

На основі певних інформацій виходить, що майже 90% бойових кораблів будують большевики у своїх власних корабельнях - доках, тоді як всі торговельні кораблі — у чужих державах, порядком замовлень. При цьому большевицькі замовлення мають здебільшого характер серійних. Важко повірити, але торговельні кораблі для большевиків будують навіть колишні їхні вороги — Західня Німеччина і Японія. Кораблі - холодильні будують для Москви на одержувані „окружною дорогою", через невтральні держави, замовлення навіть Канада і ЗДА. Із пресових повідомлень довідуємося, що всюди там, де на вільних водах відбуваються маневри західніх фльот, НАТО, або окремих західніх держав, завжди аж роїться від совєтських рибальських траулерів, устаткованих спеціяльними антенами і радаровими приладами.

Пересічний західній громадянин, в тому числі й американський чомусь вважає, що совєтська фльота складається здебільша із старого типу кораблів, за виїмком хіба підводних човнів, які большевики почали масово будувати після останньої війни.

Інформації західньої фахової літератури про силу морських фльот за останніх 10-15 років такі хаотичні, що дуже важко скласти про них уявлення.

Чому Москва, розбудовуючи так інтенсивно свою бойову фльоту за наймодернішими зразками, не будує ні одного літаконосця, як це роблять ЗДА і Британія? Адже ж большевики мають для цього всі технічні дані. Німецькі фахівці намагаються дати на це таку відповідь: совєтська адміралія взорується на стратегію німецької підводної фльоти з останньої світової війни. Тому підводна фльота СССР має сьогодні 340 звичайних підводних човнів, тоді як ЗДА мають їх лише 137. Щоправда, ЗДА перевищують СССР числом атомових підводних човнів: 70 у порівнянні з 40 совєтськими.

Війна у Кореї, а тепер у В'єтнамі показує, що кружляки і легкі винищувачі напевно ще довший час відіграватимуть не абияку ролю у морських операціях, хоч дехто й пророкує, що всі вони підуть незабаром „до музеїв".

Під сучасну пору діючих кружляків ЗДА мають 48, а большевики 20. А тому, що ЗДА найбільше побоюються в майбутньому зударі совєтських підводних човнів, то для охорони своїх кораблів та „прочісування" морських теренів мають 670 кружляків і спеціяльно вивінуваних фреґатів. Большевики мають для цього коло 500 кружляків і фреґатів.

У зв'язку з змагом панування на морях варто навести думки Дж. Р. Воррберґа з його книжки „ЗДА у післявоєнному світі".

У своєму базованому на документальному матеріялі розгляді американської закордонної політики, Воррберґ не жаліє терпких завваг президентам Вільсонові, Рузвелтові, Труманові, Айзенгаверові і Кеннеді. За найбільшу помилку в американській закордонній політиці Воррберґ уважає визнання СССР у 1933 році. Від того часу, твердить він, ЗДА постійно і систематично поглиблюють цю помилку. Воррберґ гостро засуджує допомогу СССР під час війни у формі „ленд-лізу".

У кінцевому розділі своєї книжки Воррберґ пише: „І хоч ми, американці, від 1776 року незалежні, ми дуже поволі навчаємось бути вільними і не узалежнювати своєї політичної вищої рації ні від кого".

ЩО ПИШУТЬ ІНШІ:

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПІДХІД

У Куритибі, Бразилія, буде поставлено пам'ятник Т. Шевченкові. У зв'язку з тим, католицький тижневик „Шлях" з 19 березня, Філядельфія, зацитував із українського католицького тижневика „Праця" в Прудентополі (із статті „Пам'ятник Шевченкові у Бразилії") наступне визначення - пригадку: ...„Варто знати, що поняття Українець дальше сягає, як поняття Українець католик, чи Українець православний. Навіть є Українці, що не є католиками ні православними. Вони є часто Українцями латинниками, чи навіть протестантами. Повернувшись до Шевченка, ми скажемо, що навіть з огляду на релігійний пособоровий рух, то його пам'ятник має багато додатніх сторін" ...

ВІДЗНАЧАТИ — ПРАЦЕЮ

Тижневик „Вільна Думка" ч. 3 (Австралія), підсумовуючи наслідки шкільного 1966-го року в Школах Українознавства, з а уважує, що хоча там українське шкільництво добре розвинене, однак ще далеко не всі діти ним охоплені. З цього приводу організаційний керівник Української Центральної Шкільної Ради в Австралії, С. Григорців, пише: ...„Святкуємо ювілеї, вшановуємо наші визначні історичні постаті, але не виконуємо заповітів, залишених нам тими історичними особистостями. Стоїмо на порозі знову великої історичної події — 50-річчя відродження української державности. 1967 рік проголошено ювілейним роком. З якими ж показниками в ділянці рідного шкільництва зустрінемо цю історичну подію? Над цим питанням треба думати кожному. Найлегше видати комунікати, найлегше влаштувати святочні сходини чи академії.... Наше гасло: 1967 рік мусить бути переломовим роком у нашому рідному шкільництві! Лише тоді ми зможемо сказати, що належно зустріли річницю — 50-річчя відродження державности України".

З НАШИХ БУДНІВ

ТИХА РІЧНИЦЯ

Вірте або не вірте: три дні тому стукнуло рівно 18 рочків з того часу, коли я причалив до цієї Метрополії, а я ще й досі ні разу не з'їздив на верх найвищої у світі „хати" — Емпаєр Стейт Білдінґу! Може саме з того приводу, що я щодня переїжджаю попри нього автобусом і завжди є в мене нагода зробити цю екскурсію, — за 1 доляр 75 центів? ..

Є ще в мене другий тяжкий гріх на душі, що з нього хочу тут публічно висповідатись, як годиться християнинові у Великий Піст. Господи, який же з мене громадянин ЮЕсЕй, коли я досі не відбув паломництва до Статуї Свободи та й не зробив собі фотографії на тлі цього монументу? .. Правда, в цьому випадку можна б застосувати до мене злагіднюючі, як кажуть правники, обставини: коли в пам'ятний понеділок, 21-го березня 1949 року, автора цих рядків просто з корабля "Ерні Пайл" відставили з парадою на т. зв. Острів Сліз, на Еліс Айленд, — заґратоване вікно нашого „гуртожитку" виглядало просто на цю символічну, — яскраво вночі освітлену, — статую ... Отже, я мав нагоду намилуватись її фігурою вдосталь.

З того часу, звичайно, багато дечого змінилось на білому світі. Острів Сліз, як знаєте, обернули в меморіяльний парк з плакучими вербами й клюмбами квітів, тим то й монумент Свободи дістав, так би мовити, інший „бекґраунд". Треба буде колись попросити кума Шумиловича Тараса з фотоапаратом і вибратись туди, поки ще ґенерал де Голль не сконфіскував цього дару французького народу американському, не поволік кам'яної дівиці з смолоскипом у руці назад до Франції.

Втім, не я один такий відсталий елемент, що не оглядав досі цих, широко розреклямованих атракцій Ню Йорку. Живуть же і хліб жують на долині міста численні патріоти, що не бували досі в будинку Об'єднаних Націй, не оглядали мистецьких скарбів Метрополітального музею, не бачили ґалерії Ґуґенгайма, а до Метрополітен опери залінились вибратись навіть тоді, коли там, під її будинком, пікетували танцюристів Павла Вірського.

Земляків любезних, які щасливо прожили в нашому місті десятки років і ні разу не відвідали тієї, світової слави святині оперового мистецтва, не почули в ній жадної „Тоски", в цьому місці хочу „потішити" новиною, що вже й не почують, бо стару Метрополітен оперу на 40-ій вулиці якраз тепер розвалюють. А зараз, у близькому сусідстві, на 44-ій вулиці, йде інша руйнація — зачинають бурити люксусовий колись готель „Астора", що закінчив свою блискучу кар'єру в минулому році — вечерницями „Червоної Калини" і презентацією наших дебютанток... От, і надаремне колеґа Олесь Климко назлився по руштованню, розмальовуючи антично-алегоричними фігурами стелю кришталевої, бальової залі! Відав, ми українці, такі вже щасливі на руку...

Ікер

Лев Шанковський

АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ І НАШІ ЗАВДАННЯ

8

1957 Історіографія — Д. Дорошенко - О. Оглоблин. Одна з найцінніших позицій в нашому доробку.

1957. Іван Мазепа, гетьман України — Кларенс А. Меннінґ. Вартісна праця, але мало відома американським історикам з причин недостатнього поширення, головно в бібліотеках.

1958. Україна і Росія — К. Кононенко. Блискуче доводить колоніяльне поневолення України царатом.

1963. „Українська дискусія" — Іван Л. Рудницький, Артур Е. Адамс, Джан С. Решетар, Омелян Пріцак. Занотовуємо цю дискусію, яка відбулася на сторінках „Ди Слевік Рев'ю" (XXII, 2, VI, ця дискусія (до речі, її включено в окрему книжку дискусійних матеріялів цього журналу), якоюсь мірою відбиває перелім у трактуванні історії Східньої Европи в англо-американському науковому світі. Зокрема, в цій дискусії проф. Решетар та проф. Пріцак дуже дотепно скритикували „звичайну" схему історії Східньої Европи, послуговуючись при тому імпонуючим науковим апаратом. Знов же виступ проф. І. Л. Рудницького був оприлюднений у журналі „Сучасність" (чч. 1, 2 за 1966 р.).

1963. Московщина й Україна — Карл Б. О'Браєн. Праця американського історика, що трактує відносини України до Московщини в переломових 1648-1667 роках.

1963. Большевики на Україні: Друга совєтська кампанія 1918-1919 років. — Артур Е. Адамс. Праця американського історика, що трактує про фрагмент визвольної війни 1918-1919 рр. Не зважаючи на деякі протиукраїнські вигуки, цінна тим, що стверджує накинення совєтської влади українському народові (в протилежність до поглядів, наприклад, історика Совєтської Росії, Е. Г. Карра), а теж, що в огні боротьби створилася модерна українська нація.

1963. Стара Україна — М. Л. Фр. Чировський. Соціо-економічна історія України до 1781 р., яка здивувала американських рецензентів своєю періодизацією, наприклад Київсько - Галицький період 860-1349. У „звичайній" схемі така періодизація неможлива.

1964. Степові кордони Европи, 1500-1800 — Вільям Г. МкНейл. Ця праця американського історика трактує про просування Російської імперії на південні степи, головно українські. Проф. Г. МкНейл знає капітальну, джерельну працю проф. Н. Полонської-Василенко з цієї ділянки, але вважає, що вона не позбавлена „націоналістичних" перекручень(!) Ось так сеньйорка наших істориків, що була вже професором університету, коли проф. МкНейл щойно народжувався, попала з легкої руки в небезпечну для американської науки категорію „українських націоналістів".

1964. Україна-Русь і Західня Европа — Н. Полонська-Василенко. Гарно видана, але невелика розміром праця.

1966. Формація Української Республіки — Олег С. Підгайний. Це є перший том праці, розрахованої на 4 томи. В першому томі (685 стр.) доведено історію УНР до вибуху першої війни проти большевицької Москви. Праця є докторською дисертацією автора, прийнятою МекҐілл університетом в Монтреалі. Для неї автор використав цінні, ще невідомі джерела.

До цього списку, очевидно, можна додати ще одну чи дві позиції: О. Р. Мартовича — Український визвольний рух в новітніх часах, К. Меннінґа — Україна в XX сторіччі, В. Січинського — Україна в чужинецьких коментарях та описах, може ще Василя Дмитришина — Москва й Україна, 1918-1953 (1956) та Роберта С. Соллівана — Совєтська політика й Україна, 1917-1957 (1962), хоча обидві останні праці входять уже в засяг т. зв. совєтознавчих наук, але це й так не змінить суті справи: в потопі англо-американської книжкової продукції на тему історії Східньої Европи ми не існуємо!

Відповідно до цього історіографія України не існує в англо-американській історіографії Східньої Европи, а це має також той наслідок, що ви даремне перевертатимете сторінки індексів загальних історій та модних історій цивілізацій, щоб хоч якусь згадку знайти в них про Україну.

До речі, загальні історії Европи типу масових підручників Ерґанґа чи історій цивілізацій, розкішно виданих — типу Дюранта, дуже поширені в цій країні і з них американські студенти та громадяни, по суті, вивчають історію Европи. У всіх цих книжках немає ні тієї титли, ні коми про Україну та український народ, навіть у книжках, де така згадка повинна бути. Ось, наприклад, розкішно видана й ілюстрована „Історія Росії" Кармайкла.

Дещо краще виглядає справа в нових виданнях енциклопедій, але й у них статті про мову, літературу, культуру, музику тощо. До речі, відомості музичних енциклопедій про українську музику, тобто про музику, як кажуть, музично обдарованого народу, є до такої міри недостатні, що повинні викликати рішучий протест українських музикознавців. На жаль, останні волють поборювати себе й свої видання замість встрянути в цю невідкличну справу.

Коли до цього додати, що тільки на цій науковій підставі творяться підручники для середньошкільної молоді, годі вже далі себе потішати й чекати чуда. Потрібна контракція, до якої слід приступити негайно. З цього погляду видання АЕУ (української енциклопедії англійською мовою) слід розцінювати, як її початок (I том появився в 1963 році). Це сконцентроване зусилля в ділянці поширювання знань про Україну англійською мовою є нашим найбільшим осягом за роки еміґрації, а факт, що АЕУ має добрі рецензії американських науковців („Ди Слевік Рев'ю" тощо) сповнює нас вірою, що ми повинні йти далі цим шляхом, тобто шляхом створення можливости видавати цінні праці про Україну та український народ в англійській мові — найбільш поширеній і знаній у світі мові.

IV

Отже перед нами скала, і її треба лупати. Питання стоїть: як і чим?

На питання „як" — ми статті, в якій виступали за вже старалися відповісти в можливо негайне видання капітальної „Історії України-Руси" проф. Грушевського англійською мовою. Гадаємо, що проблему видавання цінних книжок англійською мовою можна розв'язати створенням комерційного підприємства на громадсько-приватній базі. Думаємо, що для організації такого підприємства найкраще підходить форма акційної спілки. У творення цієї спілки повинні бути заанґажовані всі наші наукові, політичні, громадські, економічні, а навіть церковні організації, що діють єдиним фронтом. Технічний провід цієї видавничої спілки повинен бути відданий фахівцям, що добре розуміються на видавничій справі.

(Далі буде)